استاد محمد اسحـــــاق برکت
ویرجینیا ــ اضلاع متحدهٔ امریکا

۸ اکتوبر ۲۰۱۰

بیائید پښتو بیاموزیم

کړنــۍ پښتــو او لغتونه

(محاوره و لغات پښتو)

د پښتو ۲۲ لـوسـت

(درس ۲۲پښتو)

تأثیر حروف یا ادات بر نامهای جمع مـذکر:

آسانترین شیوه وطریقه برای آموختن این قسمت به نوآموزان وعلاقه مندان عزیزدرس پښتو ، اینست که:

نخست نامهای مفرد مذکر را بصورت جمع در آورده سپس در اخیر اسم جمع یک واو مجهول علاوه نمایند . البته جائی که در اخیراسم جمع مذکر های غیرملفوظ آید حذف میگردد .

به این مثالها توجه فرمائید:

ـ اسمای مفرد مذکری که به یای ملبینه (ی) ختم میشوند ، نخست اینکه حرف ماقبل آن دایم زبر داشته هیچ نوع حرکت دیگر را نمیپذیرد. دوم اینکه بجز اسم مفرد مذکر دیگر نام شده نتوانسته و بالاخره جمع آن (باستثنای بعض نامها) با یای معروف صورت میگیرد. این یک اصل ثابت بوده آنرا در زبان گفتاری و مکتوب خود باید در نظر داشت.

مفرد	جمع	استعمال حرف علت
- لـرګـَی (چوب)	لـرګـِي	کله چي ژمی شي دلـرګیو بیه هم جګه شي
- پسرلی	پسرلي	پـه پسـرلیو کی هوا ډیـره ښه وي
- زمـری	زمـــري	دزمـریو بچیان هم زمـري وي اودګیډړو ، ګیدړې
- ختـګـی	ختـګـي	دافغانستان دختګیو خوند په نوروختګیو نشته
- کلـَی	کلـِي	دکلیو دپراختیا دوزارت کارونه دستاینی وړ دي
- وری(بره)	وري	د وریو له وریو چا سنی ندی جوړ کـړي

ـ متباقی نامهای مفرد مذکر همان گونه که فاقد علامهٔ مشخصه اند جمع سازی آنها نیز بیقاعده است.

اسماء مفرد مذکر را بیشتر با(ان ، ګان ، ونه) جمع میبندند:

بازهم وقتی اسم مفرد مذکر بصورت جمع درآمد در اخیر آن یک واو معروف علاوه مینمائیم.

باین صورت وقتی در اول کدام نام جمع مذکر یکی از حروف یا ادات (دِ ، پـهٔ ، لـهِ دغیره) می آید تغییرشکل مینماید.

به این مثالها توجه فرمائید:

مفـــرد	جمع	استعمال حرف علت
ـ هلک	هلکان	د کلي په هلکانو کي ډېر ښه هلک د یوسف خان زوی دی.
شاګرد	شاګردان	له خپلو شاګردانو سره ښه چلند وګړئ دوی به د وطن راتلونکی وزیران وی او که خدای کول دغه بېوزله خلک به د
بېوزلی		ښخه وژغوري.
ـ ماما	ماماګان	د احمد د ماما ګانو کور ډېر لېرې دی
ـ اکا (کاکا)	اکا ګان	د سلیم خان د اکا ګانو زمن ټول ځلمیان دي
ـ قلم	قلمونه	زما په قلمونو کې دي کوم قلم ډېر خوښېږي
ـ کتاب	کتابونه	په کتابونو کې ډېر شیان لیکی شوي وي، خو موږ ته اړینه ده چې له هغو ټولو ښخه ښه شیان خپل کړو.
ـ دېـوال	دېـوالونه	

دغه لاندېنی کیسه ولـولئ په هغه کې به د تورو اثر په نومونو باندي ووینئ

کیســه داده:

د اوړي یوه توده ورځ او ټکنده غرمه وه که مي لیدل چي زموږ د کوچني کلي د دېـوالونو او بامونو په سر ډېر تنکي ځوانان ا و ښایسته نجوني د ورا د راتلو په انتظار ناستي وې.

هغه ده له ورایه د خلکو ګڼه ګونه ښکاره اود ډولـونو(ډهلونو) آواز واورېدل شو ، دغه لویه ډله شېبه په شېبه نېږدې کېدله په سرکي یي ځوم په یـوُه نیلي (آس) سپـور ـ یوه نېوې شخه مشدي(مشهدی) لونګی یي تر سر تاو کړې وه په داسي حال کي چي تکي توري ځڼـې یي د خولې لاندې ښکارېـدلې راځرګند شو.

وروسته له دوی نه هغه ځوانان وو چي په تکو تورو ځڼویي اتڼ اچاوو اوله ورا سره یو ځای کلي ته نېږدي کېدل. له دوی پسي ناوې یي په سره ډولی کي په یوو مایه اوښ سپره کړې وه.

ډېره ښایسته ننداره وه خو له بده مرغه دایوخوب وو چي ما له خپل ټاټوبي لېرې په یوه پـردي وطن کي لیـدلی وو.

لغات نو استعمال شده در متن بالا:

ـ ټکنده غرمه (چاشت ترق)

ـ تنکی نازک (یک صفت سه شکلیست) : تنکي ، تنکی و تنکی

ـ ورا گروه انبوه مردم که با عروس و داماد یکجا راهی میباشند.

ـ تـک پیشوندیست که وقتی پیش از صفت (کثیراً با رنګ ها) قرار میګیرد صفت را بیشتر برازنده میسازد.

ـ تِکتور ـ تِکسپین ـ تـِکشین ، تکسـور

ـ ځـنـې اسم جمع مؤنث به معنای زلف و کا کـُل

تر بل لوست پورې مو په خدای سپارم.